

TÂM qua Ca dao- Tục ngữ.

Ta thường thấy bên đạo Công Giáo hình Chúa Giêsu có trái tim phía ngoài với 2 dòng chữ :
“ Đối Ngoại Hữu Kỳ Tâm- Đối Nội Vô Tâm Giả ”
(Để trái tim bên ngoài- Không còn gì bên trong - Vì cho đời tất cả- Còn mình kể như không)

Đó là câu chuyện xảy ra năm 1597 bên nước Nhật với lệnh bắt đạo rất gắt gao và nhiều cơ sở truyền đạo cùng ảnh tượng bị phá hủy.
Người ta bắt 2 linh mục trẻ tuổi giải về Tokyo với một số hình ảnh nộm cho quan Đại thần.

Vị quan thấy có một tấm hình người để trái tim phía ngoài với 2 hàng chữ 2 bên : **“ Đối Ngoại Hữu Kỳ Tâm- Đối Nội Vô Tâm Giả ”** . Ông nhật hình để trên bàn và suy nghĩ đến gần sáng về dòng chữ trên. Từ đó ông kính cẩn để ảnh trên bàn làm việc.

Một hôm có người bạn đến thăm hỏi ông :

-Bạn lại thích ảnh tượng của bọn tà đạo rồi sao ?

Ông trả lời : - Về mặt chính trị tôi không phản kháng triều đình. Nhưng về mặt văn hóa và nhân đạo tôi lại thích ảnh này, vì nói lên được hành động xả thân cứu giúp đời của người Kitô giáo.

Họ đã đem hết tấm lòng để phục vụ xã hội, còn chính mình hy sinh tất cả lợi ích riêng tư.

Đó mới là chính đạo, không phải tà đạo- Đó chính là thiện tâm không phải tà tâm.

Câu chuyện trên đã phản ánh đúng nghĩa chữ Tâm.

Vậy ta hãy tìm hiểu thêm Tâm là gì ?

Tâm là lòng biết thông cảm với tha nhân.

Tâm là trái tim dâng lên cảm xúc vui buồn.

Tâm là lý trí dẫn đường trước khi hành động.

Thiện tâm thì tâm an, tâm bình, thành tâm, thực tâm, chân tâm, trực tâm, tâm cảm, nhân tâm , dưỡng tâm, quyết tâm, tâm huyết, tu tâm, tâm phúc, đồng tâm, thanh tâm, công tâm...

Tâm là ác tâm, hắc tâm, thất nhân tâm, vô tâm, tâm thù hận, tâm bất an, tâm đổ kị ...
Suy tư cùng tâm thức, tâm linh, tâm cảm, tâm trí, tâm sự, tâm niệm, tâm tư, tâm lý, nội tâm, tâm trạng, tâm tưởng, tâm ý, lương tâm...

- Tâm có định mọi sự mới được yên,
- Tâm xao động mọi điều khó phân giải.
- Tâm thù hận sẽ có chiến tranh

- ĐƯỢC**: được tài lợi, tâm không xao xuyên
- MẤT**: bị thiệt hại, lòng vẫn thản nhiên
- KHEN**: được công khen, tâm vẫn như không
- CHÊ**: bị huỷ nhục, lòng không bực tức
- VINH**: được ngợi khen, tâm vẫn bình thản
- NHỤC**: bị chê bai, lòng không biến đổi
- VUI**: được việc vui, tâm không xao động
- KHỔ**: gặp khổ đau, lòng vẫn an nhiên.

Vì thế, chữ Tâm rất phong phú trong Thi ca Việt Nam và văn chương bình dân như ca dao, tục ngữ, câu hát câu hò, câu đối ...và lời thơ của các thi nhân.

+ Chỉ riêng **Ca dao tục ngữ** đã có cả ngàn câu khuyên bảo ta phải biết đem tấm lòng hay lương tâm để xử thế ở đời sao cho trọn đạo làm người với cha mẹ, vợ chồng, con cái, họ hàng, nhân quần xã hội...

*Trên hết là **cha mẹ** 2 đấng sinh thành công lao khó nhọc nuôi nấng dưỡng dục ta :

*Công cha như núi Thái Sơn,
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra,
Một lòng thờ mẹ kính cha,
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con.*

*-Mẹ già như chuối chín cây,
Sao anh dạo bắc, chơi tây chưa về ?*

*-Mẹ già ở chốn lều tranh,
Sớm thăm tối viếng, mới đành dạ con.*

- Con cái khôn ngoan, vẻ vang cha mẹ.
- Con có cha là nhà có phúc.
- Cha nào con nấy- Hồ phụ sinh hồ tử.
- Con không cha như nhà không nóc.
- Con nhà tông chẳng giống lông cũng giống cánh.
- Mẹ dạy thì con khéo, bố dạy thì con khôn.
- Đời cha ăn mặn đời con khát nước.

-Mồ côi cha ăn cơm với cá- Mồ côi mẹ liếm lá gặm xương.
-Cha mẹ ngoảnh đi con dại- Cha mẹ ngoảnh lại thì con khôn.
-Một mẹ nuôi được mười con- Mười con không nuôi được mẹ.

Tổ tiên ghi lại tâm đức đã có hàng ngàn năm trước trong phong tục lễ giáo Việt Nam :

-Người trồng cây hạnh để chơi,
Ta trồng cây đức để đời về sau.

-Cây xanh thì lá cũng xanh,
Cha mẹ hiền lành để đức cho con.

-Ba vuông sánh với bảy tròn,
Đời cha nhân đức, đời con sang giàu.

Bà mẹ VN nuôi con và lo lắng cho con từ nhỏ đến lớn, theo dõi giúp đỡ con suốt cả đời.
Trước khi con gái đi lấy chồng lời khuyên bảo tâm tư cảm động biết bao :

-Con ơi nhớ lấy lời này,
Học buôn học bán cho tày người ta,
Con đừng học thói chua ngoa,
Họ hàng ghét bỏ người ta chê cười,
Dù no dù đói cho tươi,
Khoan ăn bớt ngủ liệu bài lo toan...

Hình ảnh con cò rất bình dân, xuất hiện nhiều lần trong ca dao, biểu tượng nhẫn nhục cao quý của phụ nữ VN, ngay cụ Tú Xương cũng dùng hình ảnh con cò để khen ngợi bà Tú vất vả về chồng con : ‘ *Quanh năm buôn bán ở ven sông, Nuôi đủ năm con với một chồng. Chẳng ngại thân cò khi quán vắng, Eo xèo mặt nước buổi đò đông.*’

Ta hãy đọc bài ca dao ‘Con Cò’ để luôn nhớ ơn cao dày của mẹ :

-Con cò lặn lội bờ sông
Cò ơi sao lại quên công mẹ già
Hỏi rằng ai đẻ cò ra
Mà cò lại bỏ mẹ già không nuôi
Nhớ khi đi ngược về xuôi
Mẹ đi bắt tép mẹ nuôi được cò
Những ngày mưa lũ gió to
Công mẹ bắt tép nuôi cò cò quên
Vợ con cò để hai bên
Công cha nghĩa mẹ cò quên hết rồi
Cò ơi cò bạc như Vôi
Công cha nghĩa mẹ bằng đồi núi cao...

***Vợ chồng** nghĩa tào khang, với tấm lòng trung trinh nhẫn nhục, tương kính như tân :

-Trời cao biển rộng thênh thênh,
Ở sao cho trọn nghĩa tình phu thê.

-Tiền tài nay đổi mai dời,
Nghĩa nhân gìn giữ trọn đời với nhau.

-Chồng ta áo rách ta thương,
Chồng người áo gấm xông hương mặc người.

-Chồng giận thì vợ làm lành,
Miệng cười vui vẻ rằng anh giận gì ?

-Giận chồng ai chớ giận lâu,
Giận vợ chỉ giận bã trầu mà thôi !

Và luôn tâm niệm những điều phải nhớ trong đời sống lứa đôi :

-Giàu về bạn, sang về vợ.
-Cơm không lành, canh chẳng ngọt.
-Sang chớ đổi vợ, giàu chớ đổi bạn.

-Cây khô bị sấm nứt chồi,
Đạo chồng nghĩa vợ, giận rồi lại thương.

-Đi đâu cho thiếp theo cùng,
Đói no thiếp chịu, lạnh lung thiếp cam...

Hòn Vọng Phu

Giữa Nha Trang và Tuy Hòa, khoảng xa lộ 21 và sông Hinh, gần quận Khánh Dương có một ngọn núi tên là Vọng Phu, có nghĩa là trông đợi chồng.

Theo tục truyền trong dân gian thì thuở xưa có một gia đình sống hạnh phúc ở gần chân núi. Khi giặc giã nổi lên ở biên thùy, người chồng theo lệnh vua, tòng quân ra ngoài biên ải để chống quân thù, để lại người vợ trẻ và đứa con đang còn bú mớm. Người vợ trẻ ở nhà chờ chồng, mỗi ngày bế con trèo lên ngọn núi ngóng về phía biên cương xem có dáng chồng trở về hay không. Thời gian trôi qua nhưng đoàn quân chưa thấy về, người vợ và đứa con chờ đợi mãi hóa thành đá. Người đời biết chuyện nên gọi đó là Hòn Vọng Phu.

Có lẽ đây chỉ là một ngọn núi được cấu tạo bởi nhiều loại đá khác nhau. Theo thời gian, mưa gió sỏi mòn loại đá mềm, để lại hình dạng mường tượng như một người bồng con ngồi trông ra phía biển. Người dân ta đa sầu đa cảm, lại thêm cảnh nước luôn loạn ly, đã mượn hình dạng của núi để diễn tả tâm sự trông đợi chồng của người thiếu phụ Việt Nam.

Điều làm cho xao xuyến cảm động ở đây là lòng chung thủy của một thiếu phụ, dù đói no, đau yếu hay mạnh khỏe, vẫn trước sau một lòng thương yêu chồng, xem chồng như là lẽ sống của cuộc đời.

***Ông bà** là người sinh ra cha mẹ, ta phải có lòng tôn kính yêu thương, nhất là săn sóc các ngài lúc tuổi già, vì khi mình còn thơ dại chính các cụ đã thay cha mẹ lúc bận việc săn sóc mình, nên đừng chán ghét bỏ bê, khiến tâm hồn các cụ cảm thấy cô đơn buồn tủi :

*-Trẻ vui nhà, già vui cháu.
-Cháu bà nội, tội bà ngoại.
-Con nuôi cha, không bằng bà nuôi cháu.*

*-Con ai là chẳng con cha,
Cháu ai mà chẳng cháu bà cháu ông.*

*-Con người có tổ có tông,
Như cây có cội, như sông có nguồn...*

***Anh em** cùng cha mẹ, mang cùng dòng máu, cùng chung vui sẻ buồn qua bao năm tháng, nên phải thương yêu nâng đỡ nhau với đầy tâm huyết :

*-Anh em như thẽ tay chân,
Rách lành đùm bọc, dở hay đỡ đần.*

*-Chị em trên kính dưới nhường,
Là nhà có phúc mọi đường yên vui.*

*-Anh em thân mật thật hiền,
Chớ vì đồng tiền làm mất lòng nhau.
-Em ngã anh nâng, chị bồng em nhỏ.*

*-Cá không ăn muối cá ươn,
Con cưỡng cha mẹ trăm đường con hư.*

***Khi còn nhỏ** ta sống trong một tiểu gia đình, nhưng đến lúc trưởng thành ta phải tiếp xúc với một đại gia đình gồm nhiều thành phần **xã hội** tâm tính khác biệt, nhiều hoàn cảnh đổi thay, nên việc xử thế cần phải đắn đo thận trọng hơn :

*-Chọn bạn mà chơi, chọn nơi mà ở.
-Trăm người mười ý.
-Nhập gia tùy tục, nhập sông tùy khúc.
-Đất có lề, quê có thói.
-Sống ở làng, sang ở nước.
-Gieo gió gặt bão.*

-Bà con xa không bằng láng giềng gần.
-Gần mực thì đen, không đèn thì sáng.
-Ở bầu thì tròn, ở ống thì dài.

-Cha đời cái áo rách vai,
Mất chúng mất bạn vì may áo ơi !

-Đấng trượng phu đừng thù với oán,
Đấng anh hùng đừng oán mới nên.

*Còn đây là những câu giành cho người **tà tâm** và bọn **hắc tâm** tà quyền CSVN phải suy nghĩ để biết hồi tâm sửa đổi :

-Ăn mặn nói ngay, còn hơn ăn chay nói dối.

-Nhiều điều phủ lấy giá gương,
Người trong một nước phải thương nhau cùng.

-Bầu ơi thương lấy bí cùng,
Tuy rằng khác giống nhưng chung một giàn.

-Chim tham ăn sa vào trong lưới,
Cá tham mồi mắc phải lưới câu.

-Một người làm quan cả họ được nhờ,
Một người làm bậy cả họ mất nhờ.
(CSVN: một người làm bậy cả họ còn nhờ nhiều hơn)

-Thượng bất chánh, hạ tắc loạn. (CSVN)
-Trâu cày không có, trâu ăn lúa thì đông (CSVN)
-Gieo gió gặt bão- Gieo gì gặt nấy (CSVN)

.....

Xin chấm dứt bàn về chữ Tâm qua ca dao tục ngữ với lời chúc Tâm thành luôn rộng mở.

Đình Văn Tiến Hùng